

Такі експерименти з емодзі в літературі можна розглядати як частину ширшої культурної трансформації, де література стає більш мультимодальною, інтерактивною і візуальною, відповідаючи на виклики цифрової епохи [3].

Отже, використання емодзі у французькій постмодерністській літературі – це ще зародкове явище, але воно відображає ширшу трансформацію того, як ми сприймаємо текст і зображення в цифрову епоху. Емодзі, далеко не просто інструмент неформальної комунікації, знаходить своє місце в літературних експериментах, пропонуючи нові способи гри зі змістом, формою і вираженням емоцій.

Список використаних джерел

1. Bazzaz Dahlia. *Emoji can help manage the emotional tone of work*. 2016. URL: <http://www.theaustralian.com.au/business/companies/emoji-can-help-manage-the-emotional-tone-of-work/news-story/89b5969c7359df780dec6c4825d77f4b>
2. Belisle Claire, Guy Jouannade. *La Communication visuelle : Rétroprojecteur Microordinateur*, Paris : Les Éditions d'organisation. 1988. P. 196.
3. Bliss-carroll N L. *The Nature, Function, and Value of Emojis as Contemporary Tools of Digital Interpersonal Communication*. Thèse, Gardner-Webb University. 2016. Repéré dans ProQuest Dissertations Publishing (10191572)

УКРАЇНОЦЕНТРИЧНИЙ РАКУРС ЛІТЕРАТУРНИХ ТЕКСТІВ МИКОЛИ ЛАЗОРСЬКОГО

*Іван Немченко,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української й слов'янської філології та журналістики,
Херсонський державний університет
E-mail: nemchenko1958@ukr.net*

Українськість проглядає заледве не з кожного твору Миколи Панасовича Лазорського (М. П. Коркішка, 1890-1970), письменника з Австралії. Про які події та постаті вітчизняної та світової історії та культури не вів би мову автор, традиційно ці белетристичні матеріали інтерпретуються з проєкцією на український світ, нашу ментальність та історичний досвід.

Усі зразки великої прози М. Лазорського, а це історичні романи «Гетьман Кирило Розумовський» [1], «Патріот» (про Григора Орлика та українську політичну еміграцію XVIII сторіччя) [2], «Степова квітка» (про Роксолану й династії князів Вишневецьких, Глинських, Острозьких) [4] закорінені в український ґрунт. Також вимріяний, але так і незавершений проєкт романного формату, присвячений легендарній княжні Таракановій, мав спиратися на українську версію її походження.

Автор простежує в своїх романах белетризовані життєшляхи патріотично налаштованих діячів, що в силу своїх можливостей дбали про Україну, її

державне відродження й самоствердження в атмосфері протистояння з ворогами та пошуку вірних союзників. Особливо слід відзначити щодо цього твір «Патріот», герой якого український політик-емігрант Григор Орлик протягом кількох десятиріч, разом із однодумцями на Заході й у рідному краї, вишукував різні способи підтримки визвольних прагнень України, уярмленої московськими загарбниками. Злободенно й по-сучасному звучать його слова на адресу ненаситної імперії: «Яка хитра, яка по-звірячому наполеглива й мстива та Московія: всіх хоче витеребити, хто стає їй на перечепі, хоч було те десятки літ тому. Яка лють! Направду важко вирвати Гетьманщину з її чіпких пазурів: ласий бо шматок, он воно що!» [2, с.124]. У фіналі твору М. Лазорський підкреслює спадкоємність визвольних і державницьких ідей в українському суспільстві: «Наросте нове молоде покоління, беручке й гонорове! Прийде нова, грізна сила, прийдуть ті, що заступлять нас, найдуться ті орли-патріоти, що підуть пробоем проти чужинця-москаля в остаточному змагу» [2, с.261].

У романі «Гетьман Кирило Розумовський» автор простежує спроби останнього українського гетьмана відродити в рідному краї реальну державність, відновити й піднести з орієнтацією на Європу національну освіту, науку, культуру та водночас показує рішучий і войовничий спротив таким замірам із боку російських колонізаторів.

Україноцентричний вектор проглядається і в малій прозі письменника, до котрої належать численні оповідання, новели, ескізи, нариси, етюди, образки, портрети, спогади тощо, більшість яких було опубліковано в збірці «Світлотіні» (1973) [3]. Це насамперед твори, присвячені безпосередньо українській проблематиці: «А вже літ як триста», «Батуринський кат», «Біла панна», «В титанічній боротьбі», «Великодня ніч», «Вогнем і багнетом», «Гетьман без булави», «Гетьманський дзвін», «Декабристи в Україні», «Зірка України», «Золота душа», «Козача криниця», «Козачий монастир», «Не плач, не ридай», «Нічний гонець», «Номис (1823-1901)», «О. Бодяньський (1806-1877)», «Океан», «Останній кошовий», «Палац серед степу», «Пальма й тополя», «Пантеон України», «Побиванка», «Пограбовані скарби», «Професор В. Щепотьєв», «Рафіноване свавілля», «Руїна», «Січовик та яничар», «Січовики під Віднем», «Скорпіони», «Т. Г. Шевченко в Полтаві (1845)», «Театр у Полтаві» тощо. Одні тексти репрезентують долі чи окремі сторінки життя й діяльності видатних представників українського народу – козацьких очільників Костя Гордієнка («Побиванка») та Петра Калнишевського («Останній кошовий»), художниці й мемуаристки Марії Башкирцевої («Біла панна») та письменниці й перекладачки Марії Вілінської («Пальма й тополя»), науковця Михайла Максимовича («Золота душа») й педагогині Христі Алчевської («Зірка України») тощо. Інші твори виводять постаті московських прислужників, перекинчиків типу Мартина Пушкаря («Руїна») чи Семена Кованька («Нічний гонець»), що стали символами відступництва.

Український елемент традиційно присутній і в творах інонаціональної тематики, які охоплюють різноманітні події та вихоплюють з виру часу постаті від періоду античності й аж до ХХ століття: «В один гуж», «Доля», «Збирачі чужого», «Зимна вихователька», «Золото і кров», «Зразкова жорстокість»,

«Котильйон і полонез», «Кремль у старовину», «Ласкава імператриця», «Маніяк», «Мариво», «Могила Гіссарлик», «Одна – проти хмари легіонерів», «Орленя», «Пальміра», «Північний метеор», «Смерть імперії», «Танок смерти», «Темне царство», «Теодора», «Химерна доля», «Янгол-месник» та ін.

Якими були праукраїнці – анти? Про це можемо дізнатися з оповідання «Теодора», де зображено події та людські долі на просторах від Північного Причорномор'я до Балканського півострова, Малої Азії та Африки.

Оповідання «Північний метеор» М. Лазорського захоплено живописує різні сторони діяльності шведського короля Карла XII, його спілку з українцями в боротьбі проти створюваної Петром I імперії. Письменник наголошує, що в Швеції пишаються правителем-улюбленцем, так, як «тепер Франція пишається своїм Наполеоном» [3, с.139]. А чи пощастило в цьому плані Іванові Мазепі в середовищі співвітчизників різних епох? Принаймні в рамках оповідання обидва герої-соратники в боротьбі проти московської експансії постають поряд в ореолі слави й величі: «На постаменті височить шляхетна постать того короля з довгою шпагою в руці, другою рукою він показує на зненавиджену Москву, застерігаючи весь світ від підступного азіята, що збудував свою столицю на шведській землі й на кістках українського народу.

Лицар-король і невідступна тінь лицаря Мазепи пліч-о-пліч безнастанно в авангарді живої України. Вони остерігають весь вільний світ від страшної небезпеки з Москви... і тільки з Москви!» [3, с.140].

У творі «Химерна доля», оповідаючи про життєві перипетії колишньої Наполеонової нареченої Дезі Кларі та французького маршала Жана Бернадота, яким судилося побратися, а згодом посісти шведський престол, автор підкреслює своєрідне українофільство цього короля, найменованого Карлом XIV: «Зібрав до всього рідкісні експонати часів гетьмана І. С. Мазепи, багату літературу з історії України, доби Гетьманщини, стару козацьку зброю, гетьманську булаву, шаблі, рушниці, гаківниці, мущирі, портрети старшин – однодумців гетьманових, декілька портретів самого гетьмана» [3, с.65]. І як висновок: «Слід сказати – ніяка європейська держава не знає так добре України, як її знає Швеція, весь її нарід. Серед того народу ходять легенди, переказувані ще від давніх часів шведськими солдатами, що були в Гетьманщині, бачили красу природи, знали добре й козацький нарід. Отже, і сам музей служить прекрасним пам'ятником невмирущої слави українського народу» [3, с.65].

Цей же шведсько-український мотив відлунує в оповіданні «Мариво», яке присвячене долі французької принцеси Марії-Терези. Серед визволителів героїні з паризької тюрми був граф Пилип Штейнфліт, родич Григора Орлика. Йому ж випало супроводжувати принцесу за її перебування в Росії. Як напівшвед і напівукраїнець, що чудово володів українською, граф скористався цією можливістю, щоб відвідати рідний край своїх предків по матері – Україну. Він щиро молиться на козацькій могилі побіля Полтави за полеглих борців-мазепинців і висловлює переконаність: «...Не нам, не нам... новим поколінням, в нові щасливіші дні доведеться стати до вирішального бою з віковичним

тираном! Нове покоління мусить вибороти Волю, зламати кайдани з нашого народу... для щасливого життя у відродженій Україні на віки вічні!» [3, с.43].

У нарисі «Котильйон і полонез», розповідаючи про криваві події революційного 1793 року в Франції (жорстокі страти представників еліти – королеви Марії-Антуанетти та принцеси Єлизавети, поета Андре Шенье й ученого Антуана Лавуазьє) та про черговий поділ Польщі, за яким Правобережну Україну прихопила Росія, й антимосковське повстання під орудою Тадеуша Косцюшка, автор переносить увагу й на рідні терени: «Україна мовчала: по її ярах та яругах лежали заклепані гармати, а січовики, які так часто рятували Польщу, тепер тоскно дивилися на свій пошарпаний край з-за Дунаю, тоді як кошовий сидів на Соловках в кайданах неволі» [3, с.48].

На подібних паралелях (інонаціональне й українське, чуже й своє) побудовані й твори «Січовик та яничар», «Танок смерти», «Янгол-месник» та ін.

У нарисі «Зразкова жорстокість», ведучи мову про деталі кровопролитної російсько-турецької війни 1876-1878 рр., М. Лазорський підкреслює байдужість московських владних ешелонів та воєначальників до міриадів людських доль, кинутих у горнило цього вбивчого протистояння: «Москалі перемогли... То була зразкова перемога насильника, перемога, добута впертою жадобою привласнити чужий край хоча б і ціною десятків тисяч забитих «солдатів». Імператор Олександр 2-ий разом з сенатом постановив кинути на цю безумну справу чверть мільйонову армію людей, відірваних від мирної праці, відірваних від землі хліборобів. В цій огидній війні загинуло багато українців за чужу, непотрібну їм справу» [3, с.156].

Промовистим є фінальний штрих цього твору: «Вже вертаючись додому, московський генерал Скобелев згадав, що тут десь поховано великого гетьмана І. С. Мазепу. Він доручив спритним фельдфебелям відшукати ту могилу, святу могилу нашого народу. Могилу було знайдено швидко. Труну було витягнуто з церкви святого Юра і по-блюзнірському розбито, кості й похоронний одяг спалено...

Так москалі віддячили Україні за її примусові походи в чужі краї «во славу русского оружия» [3, с.156].

У ряді творів М. Лазорський, який зазнав сталінських репресій, підкреслює незламність українців, що протистояли як російському царатові, так і більшовицькій імперії з її концтаборами («Великодня ніч», «Океан», «Скорпіони»). Свій нарис «Пантеон України», присвячений міриадам відомих і незнаних українців, засланих у різні часи московитами до Сибіру, автор завершує пророчо: «І будуть гнітити чужинці нашу змучену Україну, гнітитимуть маніяльні правовірні москвини доти, аж коли, зрештою, закінчить ту безумну оргію караюча рука справедливої Немезіди» [3, с.212]. Разом із М. Лазорським будемо сподіватися на це й ми, вірячи в близьку загибель останньої на планеті імперії.

Список використаних джерел:

1. Лазорський М. Гетьман Кирило Розумовський: роман-хроніка 18 віку / післямова О. В. Мишанича. Київ : Обереги, 2003. 656 с.
2. Лазорський М. Патріот / передм. О. В. Мишанича. Київ : Україна, 1992. 261 с.
3. Лазорський М. Світлотіні: збірник історичних нарисів, оповідань, статей, спогадів: 1949-1969. Мельбурн: Об'єднання Українських Письменників «Слово», Австралійська Філія, 1973. 400 с.
4. Лазорський М. Степова квітка: історичний роман про султаншу Роксолянну. Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1965. 364 с.

СЮЖЕТНО-КОМПОЗИЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРУ Е. ПО «ОВАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ» ЯК ЖАНРОТВІРНИЙ ЧИННИК

Надія Павлюк,

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української на зарубіжній літератур,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
E-mail: pavlyuknadya@gmail.com*

Едгара Аллана По прийнято вважати творцем детективно-фантастичного жанру в літературі. Найбільшу популярність письменнику принесли його «страшні» оповідання: «Чорний кіт», «Вільям Вільсон», «Маска червоної смерті», «Падіння дому Ашерів» тощо. Не зважаючи на велику кількість досліджень творчої спадщини (літературознавчі розвідки О. Науменко, Ш. Бодлера, Г. Аллена, М. Гоффмана), актуальним залишається питання жанру творів Е. По на рівні сюжетно-композиційної організації художнього тексту.

Мета статті – дослідити сюжетно-композиційну специфіку творів Е. По на матеріалі твору «У смерті – життя».

Едгар По надавав перевагу коротким формам оповіді, адже вважав, що великі за обсягом художні твори надто довгі для прочитання на одному подиху. Коли читач читає коротке оповідання відразу – він отримує повноцінне і тривале враження. Якщо ж розглядати об'ємні твори, то читач робить перерви, при цьому враження та емоції розмиваються [2]. У «Словнику літературознавчих термінів» подається таке визначення оповідання: «невеликий прозовий твір, сюжет якого заснований на певному (рідко кількох) епізоді з життя одного (іноді кількох) персонажа. Невеликі розміри О. вимагають нерозгалуженого, як правило, однолінійного, чіткого за побудовою сюжету» [3, с. 509]. Однак Е. По відходить від класичного розуміння жанру оповідання, створюючи свої твори у руслі естетики американського романтизму. Для творів письменника характерне зображення психічного стану персонажів у межових ситуаціях їхньої екзистенції, поєднання «...жахливого з комічним» [1, с. 36],